

Podem escollir millor els líders dels partits? Arguments en contra i a favor de les primàries internes

JOAN RODRÍGUEZ TERUEL

Universitat de València

S'acostumen a mencionar les primàries com a mecanisme de selecció dels candidats dels partits a encapçalar les llistes electorals. Però poques vegades es contempla aquest mètode també per escollir els líders dels partits. Arreu de les democràcies occidentals s'experimenta una tendència creixent a seguir aquest camí. En contra dels arguments favorables a l'immobilisme, aquesta alternativa ofereix una via senzilla i directa perquè els partits aprofundeixin la democràcia interna, millorin l'eficàcia en la selecció dels seus líders i fomentin la responsabilitat dels seus afiliats davant de la societat.

El malestar amb el funcionament de les institucions polítiques i els individus que els dirigeixen és tan antic com la pròpia noció de política. La democràcia es troba indissolublement lligada a la decepció amb els seus resultats i sobretot amb la forma d'obtenir-los. Tanmateix, la preocupació actual dels ciutadans respecte al funcionament de la nostra democràcia ha entrat en l'agenda política. Les mostres d'aquest malestar general són diverses i adopten formes diferents: manifestacions d'*indignació*, retrocés de la base electoral dels partits tradicionals (i també retrocés de la seva militància en molts països europeus), auge d'opcions populistes o antipolítiques i creixement d'una opinió pública que considera els partits i els polítics com un dels principals problemes. En conjunt, apareixen indicis que la legitimitat i l'eficàcia dels nostres sistemes polítics pateixen esquerdes. Alguns d'aquests indicadors tenen un caràcter certament conjuntural; altres resulten més estructurals i assenyalen tendències de fons.

Les receptes davant d'aquest diagnòstic no són evidents i algunes d'elles poden deixar el malalt pitjor del que ja està. Sovint s'afronta la problemàtica des de posicions excessivament normatives, en alguns casos extremadament moralistes, que deixen poc espai per a l'assaig de respostes polítiques viables a la insatisfacció

dels ciutadans. En realitat, hi ha un notable marge de maniobra des de la política per a les reformes i millores en el funcionament del nostre sistema polític. Els canvis en el sistema electoral, en el finançament dels partits i en la seva organització interna són tres exemples ben concrets i abastables per fer que la democràcia funcioni millor.

La importància de com s'escullen els líders de partit

Alguns hi afegirien de seguida un matís important. Cal distingir entre líders de partit i candidats dels partits a les institucions, alguns dels quals ni tan sols tenen el carnet del partit. Aquests últims també n'esdevenen la imatge pública. Fins i tot, això es pot plasmar, com

Hi ha un notable marge de maniobra des de la política per a les reformes i millores en el funcionament del nostre sistema polític. Els canvis en el sistema electoral, en el finançament dels partits i en la seva organització interna són tres exemples ben concrets i abastables per fer que la democràcia funcioni millor

passa en algunes formacions, en la incompatibilitat entre tenir un càrrec de direcció al partit i tenir càrrecs de direcció a les institucions. Certament, no cal confondre ambdues figures. Però en la tradició política europea i, molt particularment, en la política espanyola i catalana contemporànies, les organitzacions partidistes exerceixen un enorme predomini sobre

les arenes parlamentària i governamental. En aquest context, ser el màxim dirigent d'un partit preval per sobre dels altres càrrecs interns i externs, i els condiciona decisivament. La història recent de la política catalana ho demostra abastament.

Per entendre com es produeix el procés de selecció dels individus que dirigiran l'organització durant uns quants anys cal parar atenció a les normes i mecanismes de selecció que els propis partits estableixen en els seus estatuts. A més de les regles formals, també són importants les pràctiques informals que es donen en el procés de selecció i nomenament dels líders. Però aquestes són més difícils de definir i, per tant, de modificar, i en tot cas són conseqüència de les regles existents. Un canvi de regles força implícitament un canvi en les pràctiques

informals per escollir els dirigents. Els estudis acadèmics han assenyalat quatre grans dimensions en el procés de selecció dels líders: qui pot ser líder, qui l'escull, com s'escull i com se'l destitueix. És a dir, els requisits i condicions establerts per poder ser dirigent, el col·legi electoral que farà l'elecció del líder, el sistema d'elecció que s'utilitzarà i, per últim, les incompatibilitats i els mecanismes de destitució dels líders abans de l'acabament ordinari del seu mandat. Aquest últim no és estrictament un mecanisme d'elecció, però és prou rellevant per ser tingut en compte, ja que marca el grau de predomini del líder en les seves actuacions i condiciona directament la seva successió, és a dir, l'elecció de futurs líders. Tots aquests mecanismes assenyalen límits i restriccions en el marge d'elecció.

Congressos o primàries?

Entre tots ells, l'atenció política i acadèmica s'ha centrat tradicionalment en el cos electoral, per les seves conseqüències directes i les seves implicacions en la vida interna del partit. Qui escull els dirigents dels partits? Podem identificar tres grans agents electors (o *selectorats*): l'elit del partit (els diputats, l'Executiva o un grup de *barons* de l'organització); un col·legi electoral representatiu (els delegats del congrés o els membres d'una assemblea representativa); o el conjunt de membres dels partits (els qui paguen quota o, més enllà, el conjunt de simpatitzants del partit). En la tradició dels partits de quadres, els propis dirigents escollien com a líder un d'entre ells. Es tracta d'una pràctica que s'ha mantingut fins a dècades recents. El líder del PNB era escollit, fins a finals dels anys 80, pels integrants de l'Executiva del partit, que estava composta per dotze membres. Fins els anys 90, el partit conservador britànic (com molts altres partits) deixava l'elecció del seu líder (i futur candidat a primer ministre) en mans dels seus diputats, sense cap intervenció de la resta de membres de l'organització. Tanmateix, els partits de masses van implantar durant el segle XX l'elecció dels líders per part dels delegats que assistien als congressos celebrats amb una freqüència estable en el temps. El congrés del partit, on assistia una mostra representativa de delegats de les agrupacions

sectorials i locals, esdevenia l'agent clau dels partits: establia la línia programàtica, aprovava les normes d'ús intern i nomenava un nou grup dirigent (amb més o menys recanvi respecte als anteriors).

Amb el pas del temps, i la transformació del món en el que viuen els partits, les velles organitzacions de masses han deixat pas a partits *catch-all*, partits professionals d'electors o partits càrtel, segons les diverses etiquetes dels models de partits assenyalats en les darreres dècades. La nota comuna en tots ells és l'afebliment de les estructures oligàrquiques internes i la necessitat dels partits de reforçar els lligams amb les seves bases electorals. Aquesta transformació ha obert contradiccions i dilemes en el funcionament ordinari. Un dels canvis més

Amb el pas del temps, i la transformació del món en el que viuen els partits, les velles organitzacions de masses han deixat pas a partits *catch-all*, partits professionals d'electors o partits càrtel, segons les diverses etiquetes dels models de partits assenyalats en les darreres dècades. La nota comuna en tots ells és l'afebliment de les estructures oligàrquiques internes i la necessitat dels partits de reforçar els lligams amb les seves bases electorals

estesos que s'han donat en els partits polítics europeus (i de més enllà) ha consistit en traslladar la facultat d'escollir el màxim líder de l'organització al conjunt de membres del partit, sota el format del que incorrectament s'anomenen *primàries*. En algun cas, com va ser el de l'elecció de Walter Veltroni com a líder del nou-nat *Partito Democratico* el 2007, aquesta elecció es va obrir a tots els individus que volguessin participar des de fora del partit. El treball dels professors Barberà i Barrio en

aquest mateix número mostra el grau d'extensió d'aquesta tendència en el món democràtic. També hi ha significatives excepcions, com és el cas espanyol¹.

Per què s'està produint aquesta transformació en els partits polítics? Hi ha diverses explicacions als motius que porten els partits a introduir aquesta mena de canvis, molt sovint sense tenir una idea clara de quines seran les seves conseqüències polítiques. Una primera raó es troba relacionada amb la pèrdua d'arrelament social dels partits, traduït en un declivi pronunciat i estable de la seva afiliació. La gran majoria dels partits polítics de les velles democràcies europees han perdut una bona part de la base afiliada de la que disposaven 50 anys enrere. La reacció per part de les maquinàries dels partits davant d'aquest allunyament del seu teixit social ha estat *retornar* el poder a les bases en decisions rellevants. Per exemple, deixant a les seves mans l'elecció

¹ Els principals partits espanyols escullen actualment els seus dirigents amb col·legis electorals representatius, generalment a través dels delegats de congressos. En alguns partits, això ha significat una evolució des de situacions prèvies, on era l'oligarquia dels partits qui posseïa aquesta

facultat. Veieu el treball de J. Rodríguez, O. Barberà, A. Barrio i M. Baras (2010), "¿Se han hecho más democráticos los partidos en España? La evolución en las reglas de elección del líder (1977-2008)", *Revista Mexicana de Ciencia Política y Sociales*, Vol. 208, 159-183.

del màxim dirigent del partit. En segon lloc, hi ha partits que han posat en marxa aquesta reforma després d'una forta crisi interna, derivada d'una derrota electoral severa o d'una pèrdua general de presència a les institucions. Davant d'un risc d'esdevenir un actor irrellevant, els partits poden veure's impulsats a assajar reformes polítiques dràstiques i innovadores. Finalment, els canvis culturals en les bases dels partits, en les elits o, més extensament, en el si de la societat pot alimentar noves demandes polítiques de més democràcia interna, en detriment de les dinàmiques verticals que usualment practiquen els partits. A diferència de les altres motivacions, aquesta opera menys com a obligació imposada externament que com a convicció pròpia plasmada per part dels partits, que transmeten d'aquesta manera una major connexió amb noves sensibilitats i formes de practicar la democràcia.

La combinació d'aquestes tres circumstàncies (retrocés de l'afiliació, crisi electoral i demandes internes) ha conduït molts partits a implantar la nominació del seu líder a través de mecanismes més oberts i inclusius, amb una elecció per primàries². No cal perdre de vista, tampoc, l'efecte contagi que freqüentment es dona entre els partits: quan un d'ells canvia el mètode d'elecció amb èxit, molts altres s'apuntaran a la iniciativa.

Per què no s'haurien d'establir primàries

No obstant, com ens va explicar Robert Michels fa més d'un segle, les maquinàries dels partits manifesten una forta resistència a eixamplar la democràcia interna. A casa nostra, podem trobar-nos sovint amb arguments que posen en qüestió l'oportunitat i la utilitat de reformar els mètodes de selecció dels líders per fer-los més inclusius i oberts. Fem-ne una breu repassada de les principals raons esgrimides.

La més comuna: "Això ens perjudicarà..." En un doble sentit, internament (alimentarà el faccionalisme i les divisions públiques al si de l'organització) i electoralment (els votants castigaran la desunió i el soroll provocat per unes primàries). El cas més flagrant que hom

recorda són les eleccions per a la presidència d'ERC el juny de 2008. Lluny de cohesionar l'organització, aquelles eleccions van deixar en evidència la profunda fractura que existia al partit. En els mesos posteriors, dos dels quatre aspirants van deixar el partit per impulsar noves formacions. Durant el seu mandat, el president elegit, Joan Puigcercós, va assistir a la debacle electoral del seu partit. Puigcercós va acabar renunciant a la reelecció després del seu primer mandat. Les primàries foren la causa de la fractura interna? O simplement van ser el mirall d'un fenomen que afectava

ERC i que venia produït per altres causes més profundes i arrelades a l'organització republicana? Emprat com a contra-argument de les primàries, podríem dir que el cas de l'elecció interna de 2008 a ERC constitueix una mena de "precedent maleït", una vacuna contra temptatives democratitzadores, alimentant la por davant de nous assaigs de primàries. Tal com va succeir amb les primàries Borrell-Almunia en el cas de l'elecció de candidats electorals. Les primàries van ser el problema? O per contra fou l'absència d'altres exemples el que va convertir aquest precedent en auguris dramàtics contra la reforma? L'anàlisi comparada no ha aportat encara dades suficients per afirmar si les primàries generen resultats electorals positius o perjudiquen les expectatives dels partits que les impulsen. Tampoc no podem afirmar que trenquin la unitat interna dels partits. A no ser que optem per mantenir unitats de façana que s'enfonsen quan la fortuna dels partits es gira en contra.

Un argument més pervers: "Ara no toca". Introduir reformes d'aquest tipus quan es governa pot alterar l'estabilitat necessària d'un partit amb responsabilitats de govern. O fer-ho en mig d'una crisi política intensa (després d'una derrota electoral o d'un daltabaix al si de l'organització) empitjoraria encara més la gravetat de la situació. Finalment, en temps de bonança, no fer canvis. Si no hi ha problemes greus immediats, millor no introduir reformes que espatllin la situació. Aquesta mena de rèpliques aconsellarien posposar indefinidament reformes encaminades a alterar l'*statu quo*. No obstant, l'experiència comparada ens demostra que els canvis són més probables en situacions de necessitat, però també

² A Espanya, els partits no han deixat de créixer en afiliats, almenys segons les xifres oficials que ells mateixos donen. D'altra banda, no existeix una demanda significativa de més democràcia interna entre els seus membres, excepte entre aquells individus amb menys influències dintre de les organitzacions. Això suggereix que, en un futur immediat, les possibilitats de reformes en la selecció dels líders pot venir lligada sobretot

a situacions de crisi política o de derrota electoral severa que forcin els partits a implementar canvis simbòlics per revertir la seva sort política. Veure M. Baras, J. Rodríguez Teruel, O. Barberà i A. Barrio (2011), *Intraparty democracy and party middle-level elites in Spain, working paper*, Barcelona, Institut de Ciències Polítiques i Socials (propera publicació).

que les reformes venen quan els partits, en definitiva, volen canviar. Es donen casos, com el d'alguns partits canadencs, que van obrir la selecció dels seus líders per reforçar la seva base social mentre estaven al govern. L'element comú en totes les experiències de reformes en la selecció dels líders rau en la voluntat dels partits de fer un salt endavant per superar situacions d'estanca- ment o de fallida, per respondre a demandes internes o externes de més inclusió en les decisions internes. Aquests partits havien arribat a la conclusió que no podien permetre's el luxe d'arribar tard a la seva cita pendent amb la democràcia.

Hi ha una tercera rèplica, sovint vestida d'opinió tècnica o acadèmica: "Aquí no és possible". En el nostre sistema polític, en els nostres partits, aquestes *importacions* no funcionen perquè tenim una cultura diferent. "Això és propi de partits americans". Es tracta d'un argument que també podríem formular com "aquí sempre s'han fet les coses a la manera tradicional". Certament? Novament, l'experiència comparada ens mostra que en entorns polítics no distants, els canvis s'han aplicat de manera expeditiva i que les conseqüències no confirmen el prejudici conservador. En tot cas, el tret essencial d'aquells partits on s'han aplicat experiments d'aquest tipus és una notable preferència vers a mecanismes democràtics i propostes reformistes. On la concepció del valor que l'individu té en la vida política resulta més intensa i genuïna.

Potser, de tots els contra-arguments possibles, el més sòlid sigui el que ve avalat pels fets: "Per què canviar, si el nostre sistema funciona?" Pensem en alguns exemples d'èxit a la política de casa. L'elecció d'Aznar a la reunió de Perbes el 1989; la designació a dit d'Artur Mas com a successor de Jordi Pujol; l'elecció competida de Rodríguez Zapatero el 2000. Certament, en tots tres casos, la nominació final va seguir els procediments democràtics establerts pels partits, en forma de congressos representa- tius. I tots ells van acabar esdevenint caps de Govern, superant situacions adverses i aplegant la majoria del partit al seu voltant. Fins i tot, en el cas del PP, Aznar va decidir escollir també el seu successor en una manifesta- ció quasi monàrquica del predomini del líder sobre el

conjunt del seu partit. Els exemples d'hereus investits per decisió personal del màxim dirigent són propis d'or- ganitzacions presidencialistes dominades per un líder carismàtic, sovint ell mateix fundador de l'organització: Fraga en el cas del PP, Pujol en el cas de CDC. Es tracta de casos més aviat poc freqüents i que tendeixen a diluir-se amb el pas del temps. Podran Mariano Rajoy i Artur Mas mantenir prou autoritat per designar ells mateixos els seus successors? O es veuran obligats a recórrer a la legitimitat democràtica per garantir l'èxit de la seva transició cap el futur? L'elecció de Zapatero com a líder del PSOE va constituir un exemple ben dife- rent, mitjançant una elecció competida, oberta i impre- visible. Això no significa necessàriament que també fos transparent. Quan anys més tard va explotar el *cas Tamayo* a la federació socialista madrilenya, va sortir a la llum el paper de José Luis Balbás, una figura contro- vertida i poc coneguda, com a mediador per aconseguir vots per a Zapatero en el Congrés de 2000. D'altra banda, el mètode d'elecció de Zapatero fou, al seu torn, un improvisat intent de reforma, dintre dels paràmetres representatius, per impedir el fracàs de l'anterior con- grés, tres anys abans, quan els *barons* i dirigents del par- tit van escollir (igualment a dit) Joaquín Almunia com a successor de González, posteriorment recolzat pel con- junt de delegats del congrés.

La combinació de tres circumstàncies (retrocés de l'afiliació, crisi electoral i demandes internes) ha conduït molts partits a implantar la nominació del seu líder a través de mecanismes més oberts i inclusius, amb una elecció per primàries

L'anàlisi comparada no ha aportat encara dades suficients per afirmar si les primàries generen resultats electorals positius o perjudiquen les expectatives dels partits que les impulsen. Tampoc no podem afirmar que trenquin la unitat interna dels partits. A no ser que optem per mantenir unitats de façana que s'enfonsen quan la fortuna dels partits es gira en contra

Per què s'haurien d'establir primàries

Els arguments contraris a les reformes per afavorir la democràcia interna són par- cials, sense recolzament clar de l'evidència empírica i sub- jectes a la incertesa que les elits dirigents experimenten en els seus càrrecs. En canvi, existeixen arguments de pes per posar en dubte les pors i les reticències a introduir can- vis en aquest terreny, i contra- restar la tendència dels apa- rels dels partits a l'immobi- lisme, fins i tot en moments crítics per a l'organització. Quins són els arguments polí- tics que justifiquen aquesta mena de reformes? Es poden exposar tres grans justifica- cions que defensarien l'adopció de primàries per escollir els líders dels partits.

Les primàries fan més democràtica l'elecció dels dirigents i contribueixen a democratitzar també la vida

del partit. D'aquesta manera, es deixa en mans dels afiliats la decisió sobre qui ha de ser el seu màxim representant. Les negociacions a porta tancada, a altes hores de la matinada, no desapareixen necessàriament, però queden subordinades a la darrera paraula dels afiliats. Aquest és el gran principi al que apel·len les elits dels partits quan impulsen la reforma. No es pot negar que la simplicitat de l'argument connecta formidablement amb les reclamacions de més democràcia i transparència del nostre temps. És clar, més democràcia en el sentit participatiu, no en el sentit de la legitimitat legal-racional de Weber. Tant democràtica és, des del punt de vista dels procediments, una elecció mitjançant un cos representatiu com una elecció de tots els afiliats. Per contra, les primàries investeixen al líder d'una legitimitat directe transmesa pel conjunt de membres. Es tracta d'una situació que afavoreix els líders escollits en detriment de les elits intermèdies dels partits. I, en conseqüència,

no deixa de ser un mecanisme propens al cesarisme i obert a la manipulació externa dels electors. També hi ha altres riscos associats a les primàries: corrupció, afiliacions exprés, simplificació del debat, increment de les despeses... En aquest sentit, els estudis inicials qüestionen una relació directa entre primàries i increment de la participació, representativitat de les minories del partit o foment de l'afiliació. Malgrat tot, continua brillant, per damunt de riscos i efectes perversos, la intuïció democràtica: si acceptem que els nostres governants han de ser escollits per tots els ciutadans, podem acceptar igualment que al si del partit persisteixin mecanismes oligàrquics o restriccions a la participació directa de la immensa majoria dels afiliats? Pot continuar funcionant al segle XXI una democràcia de partits sense partits plenament democràtics?

Les primàries afavoreixen una elecció més eficaç dels líders de partit, més preparats i menys lligats a les servituds organitzatives. Essent polèmic i discutible, aquest segon argument té un caràcter més utilitarista que l'argument democràtic. Una elecció sobre afiliats i no únicament sobre delegats de congrés força un debat més extens, obert i transparent entre els candidats. L'escrutini dels candidats pot ser més cruel però també més efectiu. Les opcions que competeixen disposaran de més temps i més incentius per contrastar els seus programes, els seus missatges, les seves ofertes polítiques. I, en darrer extrem, l'elecció final reforçarà més el candidat guanyador i evitarà veure'l condicionat per les

faccions minoritàries que aposten, a cada congrés, negociar el seu recolzament a un preu elevat. Si el 1994 Tony Blair i Gordon Brown s'haguessin enfrontat directament en una elecció democràtica per dirimir la seva disputa pel liderat del laborisme, en lloc d'articular el famós *Granita Pact* (l'acord on Brown va donar suport al lideratge de Blair a canvi de reservar-se un gran marge de decisió ministerial en cas d'arribar al govern), probablement haurien mantingut les seves diferències en l'etapa de govern, però Brown hauria estat més feble per inter-

ferir en les decisions del primer ministre laborista. Hauria quedat clar qui guanyava. I també hauria quedat patent que Blair era un líder més apte que Brown per dirigir el partit vers la victòria electoral. Certament, l'eficàcia de l'elecció estarà condicionada pel grau de personalisme que adquireixi la campanya electoral pel partit. Però si entenem per líders eficaços aquells que oratòriament i dialècticament millor saben apel·lar les multi-

tuds, aquells que saben persuadir els altres, aquells que saben agregar interessos diferents, aquells que saben extreure del populisme un sentit constructiu, unes primàries oferiran un grau d'error menor que una elecció basada en recolzaments estratègics entre federacions i meritocràcies que recompensen suports emparaulats temps ençà.

Finalment, les primàries fan més palesa la responsabilitat individual del candidat davant del seu propi partit, i la del conjunt dels afiliats davant de la societat. Ancorats en una lògica estrictament *elitista* representativa, els congressos massa sovint traslladen a la societat una imatge de desconfiança (envers les bases) i fomenten els tòpics a l'ús: *són els mateixos de sempre amb diferents collars, tot traginat per uns quants, això ja estava decidit...* No només el pes de cada militant es devalua, sinó que la responsabilitat social del partit es difumina. I més encara la del propi líder del partit. Davant de qui és *realment* responsable el líder escollit pels delegats d'un congrés? Davant dels militants que van escollir els delegats? Davant dels propis delegats? Davant dels caps de fila de les federacions territorials? Davant de si mateix? Si l'elecció directa pot propiciar el cesarisme, com dèiem abans, també força el líder a respondre personalment de la seva gestió. A més, els propis membres dels partits assumeixen una quota d'implicació més elevada en el procés dirigent del partit; potser no enorme, però més que en un sistema representatiu com l'actual. Després d'unes primàries, si el partit s'equivo-

ca en l'elecció del seu líder, un extrem que mai es reconeix i només resta per a la ploma dels historiadors, l'equivocació és compartida pel conjunt dels afiliats. I aquests, lluny de respondre a càlculs possibilistes, expressaran molt probablement les seves preferències tal com ho fan la majoria dels votants en unes eleccions ordinàries. Amb el sentit comú que es deriva de les seves modestes simplificacions del debat polític. El resultat no ha de ser, d'entrada, millor ni pitjor. Però s'acosta més a la societat. I quan no ho fa, també queda més palès. Es podria replicar que el resultat és ben al contrari: estenent la responsabilitat amb l'ampliació del cos electoral, aquesta resulta més difícil d'exigir i aplicar arribat el moment. Això es cert, en part. Però si assumim com a principi que els partits han de respondre essencialment davant de la societat, és a dir, dels ciutadans electors, aquesta responsabilitat s'exercirà més efectivament si tots les membres dels partits actuen com a tals. Aquells que paguen la quota, aquells que han fet públic el seu compromís en adherir-se a un partit, són els únics depositaris de la responsabilitat de fer dirigir la nau vers l'horitzó. Es podria retreure que, seguint aquest principi, els partits estarien subordinant la representació dels (molts) electors a les opinions esbiaixades dels seus (pocs) militants. Però aquest argument, gens menyspreable, en realitat està posant el dit a la ferida: la societat desconfia tant dels partits petits, amb membres poc representatius de la majoria social, com dels partits grans *empetitits*, amb membres que exerceixen poc la seva representació social.

Els arguments a favor i en contra de reformar els mètodes d'elecció dels líders dels partits il·luminen un important espai per al debat sobre la qüestió. Les dades sobre les experiències que es comencen a acumular en les democràcies occidentals en els darrers vint anys suggereixen que aquestes reformes no són un remei infal·libre per als problemes que han d'afrontar els partits. I que no estan lliures d'efectes imprevistos i de conseqüències perverses. Tanmateix, sí posen sobre la taula alternatives viables i assequibles perquè els partits responguin a les demandes de més responsabilitat, obertura i transparència que la societat, i les seves pròpies bases, venen reclamant a partits i institucions públiques.

La investigació acadèmica sobre la qüestió ens pot aportar dues grans lliçons de cara a l'èxit en la implementació de mesures democràtiques al si dels partits. D'una banda, la introducció de primàries per escollir els líders troba ple sentit en un procés més ample de demo-

cratització en la presa de mesures dintre dels partits. Per contra, pot tenir efectes fulminants quan esdevenen l'últim recurs, improvisat, aliè i quasi no volgut, per resoldre disfuncions majors dels partits. D'altra banda, no podem esperar de l'establiment de primàries rèdits electorals immediats. L'increment de popularitat dels candidats o de suport electoral al partit després d'un primàries són fenòmens passatgers que poden esfumar-se en poc temps. Per contra, poden ajudar a dinamitzar la vida interna dels partits, incrementar la permeabilitat entre partit i societat i estimulant el recanvi de les elits dirigits.

Més enllà dels dubtes que poden existir, el gran mèrit de les primàries és posar de relleu el valor de l'individu, i de la seva responsabilitat inherent, com a principis bàsics en el funcionament de les nostres institucions

Les resistències dels partits a considerar reformes democràtiques en el seu funcionament poden abocar-los a situacions ben curioses. En els propers mesos, sense anar més lluny, els dos antics socis de

govern a la Generalitat, PSC i ERC, es veuran abocats a una renovació important dels seus lideratges. I si res no canvia, en un cas veurem el conjunt de la militància escollir qui els obrirà nous horitzons polítics per sortir de l'atzucac mentre que, a l'altra banda, uns pocs delegats escolliran una nova Executiva, amb fortes pressions i incentius per forçar pactes entre elits i eludir les conseqüències implacables de la competició oberta entre aspirants.

Introduir més participació i responsabilitat individual al si dels partits és avui una tendència irrefrenable en les democràcies consolidades. I, a banda dels càlculs a curt termini, respon a una evolució natural del principi democràtic a la nostra societat. Més enllà dels dubtes que poden existir, el gran mèrit de les primàries és posar de relleu el valor de l'individu, i de la seva responsabilitat inherent, com a principis bàsics en el funcionament de les nostres institucions. Parafrasejant Benjamin Franklin, les primàries, com altres alternatives possibles, oferiran als membres dels partits més democràcia, si aquests saben utilitzar-la i mantenir-la en benefici de la societat. ■